

KENNASAMBAND
ÍSLANDS

Reykjavík, 27. apríl 2021

Skrifstofa Alþingis – nefndasvið
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á ýmsum lögum á málefnasviði MRN (öflun sakavottorða), mál nr. 715.

Vísað er til tölvupósts frá nefndarsviði Alþingi, dags. 15. apríl sl., þar sem óskað er eftir umsögn um drög að frumvarpi til laga um breytingu á ýmsum lögum á málefnasviði mennta- og menningarmálaráðherra (öflun sakavottorðs), mál nr. 715.

Um ráðningu kennara og skólastjórnenda gildir 12. gr. laga nr. 95/2019. Þar er kveðið á um þrenn skilyrði þess að af ráðningu verði. Viðkomandi þarf að hafa leyfi til að nota starfsheitið kennari, hafa til að bera þá hæfni sem til starfsins er krafist og hafa ekki hlotið refsisdóm vegna ákvæða XXII. kafla almennra hegningarlaga. Ennfremur er veitt heimild um öflunar upplýsinga um hið síðastnefnda úr sakaskrá að veittri fræðslu til umsækjandans.

Í því frumvarpi sem nú er til meðferðar og byggt er á tillögum rekstraraðila grunn- og leikskóla er í greinum 1.a., 2.a., 3.a., 4.a., 5.a., 6.a., 7.1., 8.a., 9.a. og 10.a lagt til að inn komi heimild til þess sem fer með ráðningarvald (eða hefur umboð til þess) að kalla eftir sakaskrá starfsmanns árlega eða oft og leggja í kjölfarið mat á það hvort það sem þar kemur fram hafi áhrif á hæfni viðkomandi til að gegna því starfi sem um ræðir.

Er þessi breyting rökstudd með því að með þessum hætti sé betur gætt öryggis viðkvæmra hópa, þ.e. barna og ungmenna.

Í greinargerð með frumvarpinu er rætt um að athygli hafi vakið að ekki sé almennt ráðningarbann í starfi með börnum og unglingum gagnvart þeim sem hlotið hafi dóm um ávana- og fíkniefni á síðustu fimm árum.

Um öflun upplýsinga úr sakaskrá í þessu samhengi gildir sú meginreglan að vinnslan verði að vera nauðsynleg, byggð á lögmætum hagsmunum þess sem upplýsingana aflar sem vegi auðsjáanlega þyngra heldur en grundvallarréttindi og frelsi viðkomandi starfsmanns.

Orðalag frumvarpsins, einkum þetta hér:

Hafi umsækjandi verið dæmdur til refsingar fyrir önnur brot skal meta áhrif þess á hæfni viðkomandi til að gegna því starfi sem um ræðir, m.a. að teknu tilliti til eðlis starfsins og alvarleika brotsins.

er fjarri því að uppfylla þá meginreglu. Hér er verið að færa stjórnanda eða þeim sem fer með ráðningarvald algerlega opna heimild sem meðvitað byggir á matskenndum þáttum.

Við setningu laga nr. 98/2019 var það grundvallarforsenda að hið opinbera myndi auka stuðning við faglegt ráðningarferli enda fluttist við setningu þeirra laga mikil ábyrgð á þá sem fara með ráðningarvald við að fylgja eftir markmiðum um hæfni kennara og stjórnenda í skólum. Þeirri hæfni sem liggur til grundvallar ráðningu og starfi kennara er lýst nákvæmlega, m.a. í viðmiðum sem kennararáð vinnur í samstarfi við ráðherra.

Sú breyting sem hér er lögð til er handahófskennd og óskýr og í beinni andstöðu við hugmyndafræði faglegs ráðningarferlis og þar með í andstöðu við grundvallarhugmyndafræði þeirra breytinga sem gerðar voru á lögum um menntun, hæfni og ráðningu kennara og stjórnenda. Það kann að vera að

rekstraraðilar skóla telji að óljósar, opnar og matskenndar heimildir til að koma í veg fyrir eða rjúfa ráðningarsamband auðveldi þeim að uppfylla skyldur sínar um öruggt starfsumhverfi en slíkar heimildir þurfa alltaf að afmarkast af meðalhófi og lögmæti. Þær þurfa einnig að vera markvissar og hnitmiðaðar til að taka á vel skilgreindum vanda.

Á Íslandi hefur hingað til verið fylgt þeirri stefnu að byggja skólastarf á faglegum grunni og byggja regluverk utan um skólana eftir því. Í alþjóðlegu samhengi er alls ekki alltaf svo. Víða um heim verða skólar vettvangur þeirra hugmyndafræðilegu átaka sem í samfélaginu finnast. Það er ævinlega rökstutt sem svo að fólk skuli hafa meira um skólana að segja en önnur fagsvið vegna þess að það hafi ríkulegri skyldur gagnvart börnum og ungmennum en öðrum. Dæmi eru um að kennarar séu reknir eða þeim refsað fyrir að nota kennsluefni sem ekki er þóknanlegt hópum eða litlum samfélögum sem ginnkeypt eru fyrir afneitun vísindalegra staðreynda. Þá er atvinnubanni reglulega beitt vegna þátta sem eru atvinnu viðkomandi að engu leyti viðkomandi.

Stefnan um faglegt skólastarf er grunnstoð í íslensku samfélagi. Hún byggir á virðingu fyrir fólki, reglum og réttindum. Hún er í andstöðu við óljósar, opnar og matskenndar reglur.

Það frumvarp sem hér liggur fyrir felur í sér óboðlega lausn á vanda sem finna þarf betri, markvissari og faglegri lausnir á.

Kennarasamband Íslands leggst alfarið gegn samþykkt frumvarpsins að óbreyttum greinum 1.a., 2.a., 3.a., 4.a., 5.a., 6.a., 7.1., 8.a., 9.a. og 10.a.

Fyrir hönd Kennarasambands Íslands,

Ragnar Þór Pétursson, formaður